

Vivianus emlékmű

Solymár Györgyliget településrészen felállítandó új köztéri szobor ötletéről, tervéről

Beterjesztő: Milbich Tamás (1975)

Mellékletek:

1. Az emlékmű tervezett helyszíne
2. Előzetes kiviteli elképzelések
3. Projekt flowchart (tervezett ütemezés, vázlatos kiviteli folyamatábra)
4. Látványtervek, vázlatok, konceptrajzok
5. Támogató nyilatkozat
6. Helytörténeti adalékok
7. Előnyök és pozitív hozadékok

Tisztelt Polgármester úr, Közművelődési Bizottság, tisztelt Képviselőtestület!

Azzal a kéréssel fordulok Önökhöz, hogy az alább bemutatott civil kezdeményezéshez, koncepcióhoz, projekt-ötlethez, javaslatához zöld utat, elvi támogató megerősítés adjanak.

A magánkezdeményezés elsődleges célja, hogy a mai Györgyliget településrész félhold alakú tisztásának azon részében, ahol egy majdani közparknak tart fenn területet az önkormányzat, ott emléket állítsunk a ma Solymárként ismert település területén egykor élt, történetileg a legkorábbra visszavezethető, név szerint is ismert kelta-római (eraviszkusz) lakóknak, köztéri szobor formájában. Szeretném kérni, hogy amennyiben az ötletet jónak, hasznosnak ítélik, úgy **elvi támogatásukkal erősítsék meg oly módon, hogy a leendő park tervezésekor figyelembe veszik azt.**

Miért pont a keltáknak? A legkorábbi, helyben élt, név szerint is ismert emberek neveit két különböző római kori sírkőről ismerhetjük. **Az egyik az ún. Vivianus sírkő (MNM), a másik a Basia kő (Gyűjtemény).** A kelta-római korból ezek hitelesen megőrizték számunkra mind a sírkövek állítóinak, mind az elhunytak neveit. A köztéri szobor azért kapná a *Vivianus-emlékmű* nevet, mert ez a név azé a kisfiúé volt, akinek emlékére a sírkövet egykor apja (Atrasius) és anyja a második században állította. A fentiek alapján tehát Atrasius, valamint felesége és Vivianus nevű fiatalon elhunyt kisfia voltak Solymár első név szerint is ismert lakói, akiket illő volna előkelőbb helyre emelni a község emlékezőskultúrájában.

Miért éppen a Györgyliget? Azért, mert ennek a dombnak az ÉK-i lankáján 3-4. századi későcsászárkori temetőt tártak fel, azaz a helyszín közvetve, de ugyanerre a történelmi periódusra utal. Minden összességben: a helyszín, az apropó és a szándék is.

Mi a szándék? Jelentősége nem csupán abban rejlene, hogy egy újabb szoborral gazdagodna a település, hanem a már említett emlékezőskultúra mellett, hozzáadott értéként új kulturális lehetőségek kútforrásaként is szolgálhat. A község kelta múltjának elismerése, méltó helyre emelése új színfolt lehet kulturális életünkben, a településimázsban, a hagyományörzésben, a helytörténetiségben, és a hely szelleméhez való érzelmi viszonyulásban is. Üzenete integrálhatja a község legrégebbi értékeit a jelenbe és egyúttal új, identitásképző erőt is képviselhetne. (Bővebb kifejtését és elemzését lásd a mellékletben.)

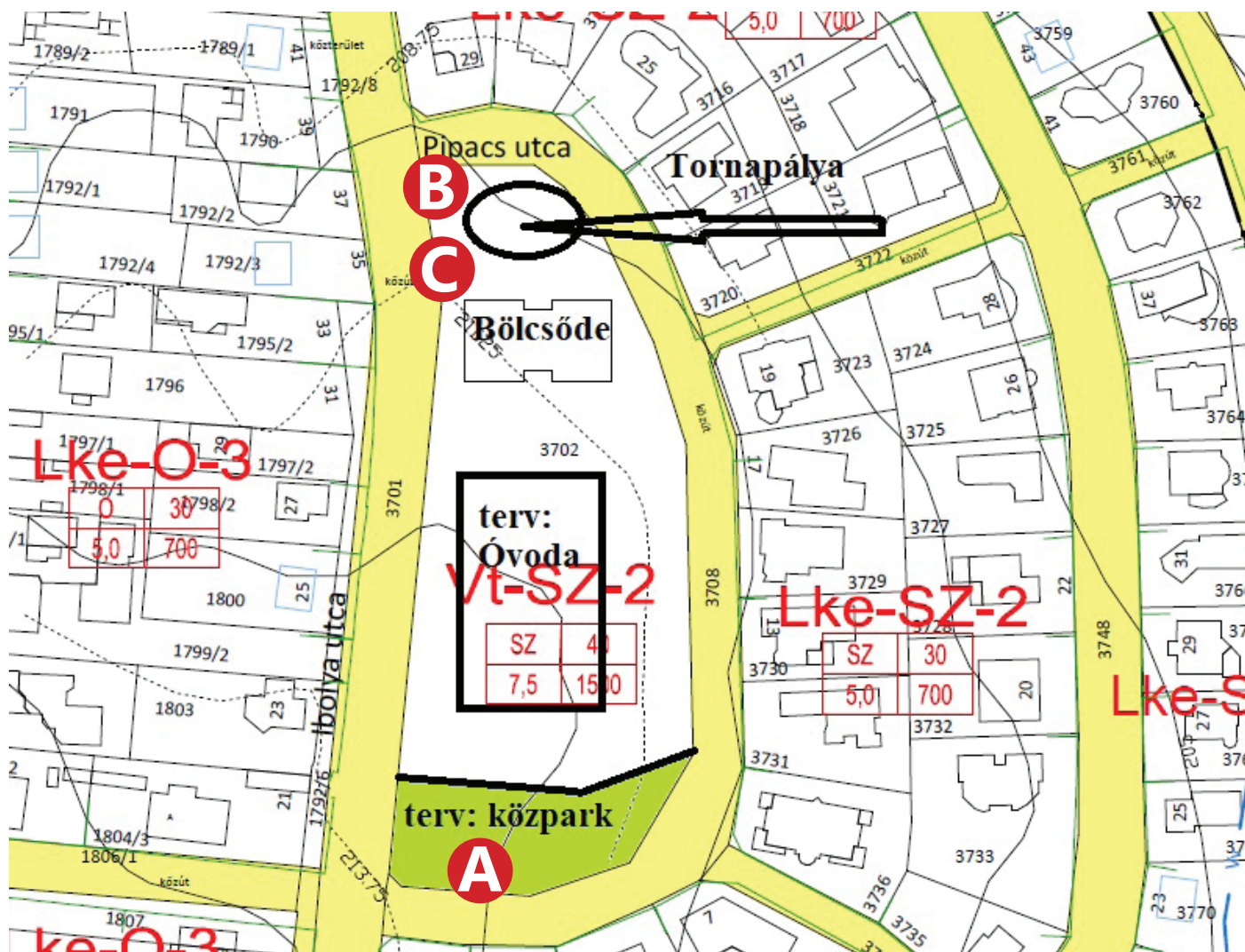
Remélem, Önök is hasonló fantáziát látnak az ötletben. Pozitív válaszukban bízva:

Köszönettel: Milbich Tamás
grafikus, helytörténeti kutató

Solymár, 2022. 05.

Mellékletek 1.

Az emlékmű tervezett helyszíne

Az emlékmű három lehetséges helyszíne.

„A”-val jelölt helyszín: a jövőben létesítendő közpark közelében

„B”-vel jelölt helyszín: a már üzemelő bölcsőde mögötti tornapálya délnyugati szeglete

„C”-vel jelölt helyszín: a már üzemelő bölcsőde mögötti tornapálya délkeleti szeglete

A lehetséges helyszínek közül az „A” variáció tűnik a legideálisabbnak, hiszen itt megoldható a keletre néző tájolás, illetve közpark venné körbe, amely fokozná és erősítené a tér közpark hangulatát.

Mellékletek 2.

Előzetes kivitelei elképzelések

A.) Szobrászművész: Igyekeznénk solymári művészeket, iparosokat bevonni a kivitelezésbe. Kézenfekvő volt, hogy elsőként Rumán Sándor szobrászművészt kérdezzük meg, hiszen többek között a Templom téri Resurexi emlékművet, a Szél-hegyen lévő 14 stációt, valamint a Solymári vár kútján lévő sólyomfejeket készítette. Előzetes beszélgetés alapján az ötletet nagyon jónak ítélte és szívesen vállalná a szobor elkészítését. Javaslatára alapján bronz illetve műkő jöhetne számításba (de számos szempont alapján a bronz lenne az ideális).

B.) Bronz szobor: Az emlékmű legköltségesebb, legidőigényesebb és a legkomplexebb része maga a bronzszobor elészítése. Hagyományos értelemben mintázást, szobrászmunkát, a negatív szerszám kidolgozását, a viasz minta, öntőforma, samotforma kidolgozását, valamint a forma égetését, a bronzöntést, a tisztítást, a hegyesztést, a cizellálást, a felület egységesítését és patinázását, viaszolását is jelenti egyben. Ennek elkészítése tehát hosszabb egyeztetést igényel, továbbá szeretnénk minden olyan kivitelezést megkönnyítő lehetőséget felkutatni és kihasználni, amely egyben költséghatékonyabbá és olcsóbbá is teheti az egyébként igen költséges munkát.

C.) Helyszín és posztamens: A posztamens megalkotásához építészeti-, kőműves szakmunkára lesz szükség. Imitálni szeretnénk a római kor hasonló építményeit (anyaga: terméskő, beton). Ebben az esetben szintén ideális lenne, ha solymári vállalkozás lenne a kivitelező. Azonban előzetesen sajnos nagyon kevés támpont áll rendelkezésünkre, mert a posztamens szerves részét képezné a majdani közparknak. A közpark pedig még nem rendelkezik konkrét építészeti tervekkel, így a szobor tájolását, a térben való konkrét elhelyezkedését egyelőre csak elképzelni tudjuk. Megépítésének körülményei csak a tér tervezésekor becsülhetők meg egzakt módon.

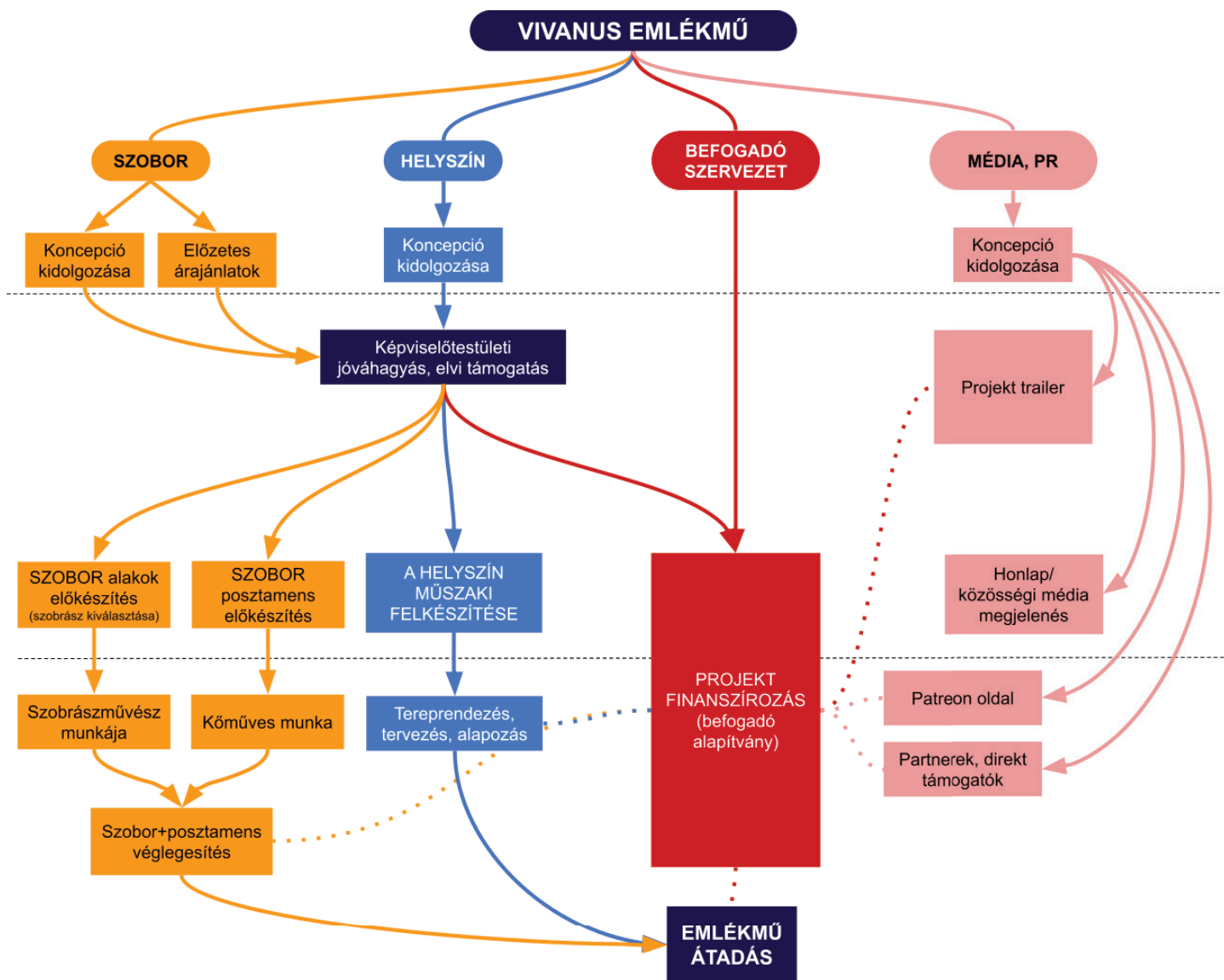
D.) Felirat vésetek: Két felíratvésettel kellene számolni, amelyet hagyományos módon kőfaragó készítené el. Ehhez más típusú anyagot használnánk, mint a posztamens vagy a szobor: a temetkezéseknél szokásos márványlapba (vagy a posztamens textúrájához, látványához jól passzoló kőanyagba) vésett gravírozó technikával, ezeket ültetnék be a posztamens építéskor az építménybe. Az előző márványlapon a már fentebb említett egysoros latin nyelvű idézet, a hátsó részen pedig a legnagyobb anyagi támogatást nyújtó patrónusok neveit, és az építés dátumát tüntetnénk fel. Ennek részletezése, differenciálására a projekt legvégén kerül sor, amikor már jól látszik a patrónusok névsora (legyen szó direkt, vagy online anyagi támogatásról).

E.) Befogadó szervezet: Elengedhetetlen, hogy a projekt finansziális részét nyíltan, átlátható módon kezeljük. Ehhez egy helyi alapítvánnyal, vagy egyesülettel szeretnénk kooperálni, hogy fogadja be a projektünket, az adminisztrációs ügyek bonyolítása végett. A cél, hogy hivatalos formát kapjon a kivitelezés. A befogadó civil szervezetet a projekt kiemelt támogatójának tekintjük. A partnerségért és a befogadásért cserébe a PR tevékenység minden felületén megjelenést kap, és természetesen magán az emlékművön is előkelő helyen szerepel majd.

F.) PR marketint: Az ötlet megvalósulásához elengedhetetlen a hagyományos és az online népszerűsítés. Hagyományos értelemben időnként sajtóhíreket publikálunk a saját és más közösségi csatornákon, illetve legfőbb partnereink oldalán. Igyekszünk majd támogatókat szerezni egyes kulturális programok alkalmával, valamint hirdetéseket, szórólapokat gyártani. A PR részét képezné a kifejezetten támogató jellegű kulturális események szervezése is, együttműködve a Helytörténeti Gyűjteménnyel. A projekthez önálló videóklipet, (projekt traileket) tervezünk, amihez előre láthatóan helyi zenészek nyújtanak majd segítséget. Az online világ igazán sok lehetőséget kínál: online patronálást, webes székhelyet készítünk. További online PR megjelenések: bannerek, podcastok és rádió beszélgetések (Rádió Solymár) segítségével valósulhat meg.

Mellékletek 3.

Projekt flowchart (tervezett ütemezés, vázlatos kiviteli folyamatábra)

Előzetes terveink szerint a projekt költségeit részben közösségi finanszírozással, részben önkormányzati segítséggel, részben pedig állami pályázati forrásokból lehetne fedezni. A fenti ábrán a projekt lebonyolításának elméleti alapjait vázoltuk.

A kivitelezést előzetes becslést alapján három ütemben lenne célszerű megvalósítani:

1. konceptuális szakasz (tervezés, előkészítés)

2. Előkészítő kiviteli szakasz (engedélyeztetés, projekt finanszírozás, gyártás előkészítése, pályázatok figyelése, az önkormányzati tervező munkával szorosan együttműködve, közösségi média és támogatások bonyolítása.)

3. Kiviteli szakasz (tényleges gyártás, posztamens felépítése, szobor öntése, helyszín megépítése, átadás, stb.)

Melléklet 4. Látványtervek, vázlatok, konceprajzok

Az emlékmű „A” változatának látványterve.

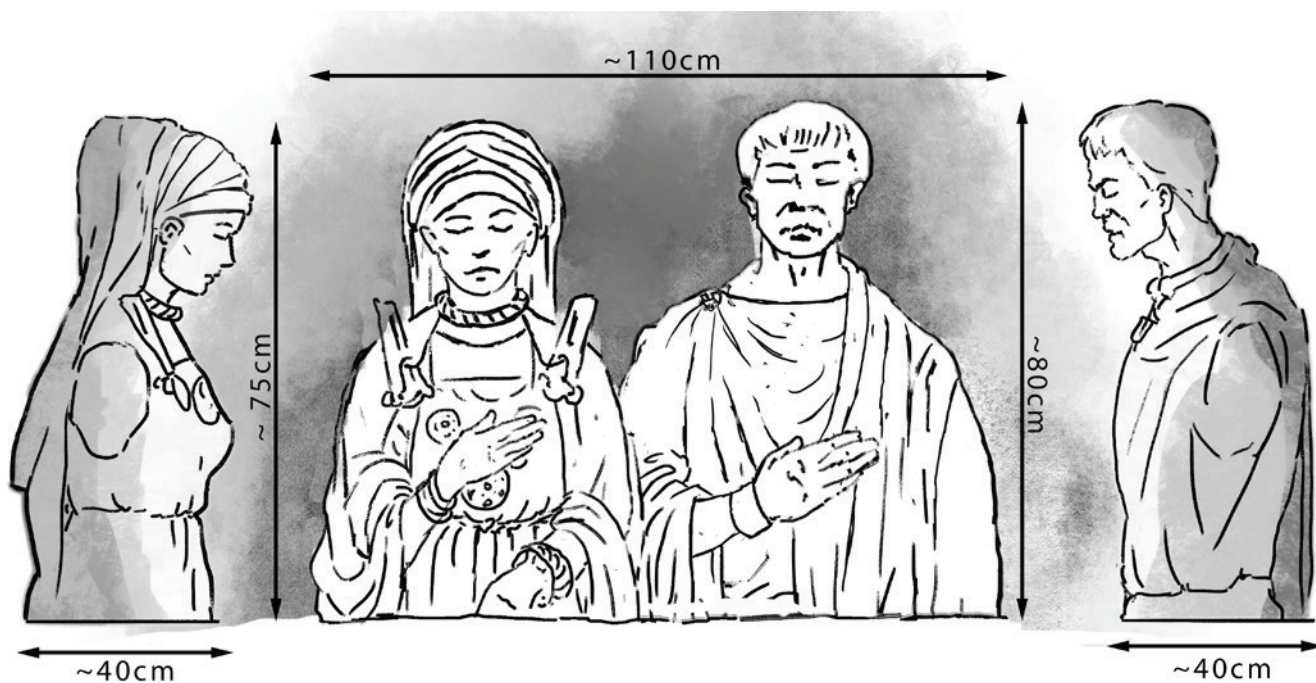
Posztamens: romai kori nekropolisz falrészlete, két fülkével. A felső fülkében relief: az eraviszkuszok áldozati szertartása (szolgálók az áldozati üst mellett, Camillus és Camilla). Az alsó fülkében relief: az eraviszkuszok túlvilági utazása (lovaskocsi az utazóval a halomsír felé tart.)

Az emlékmű „B” változatának látványterve.

Posztamens: két csonka román stílusú boltív egymás mellett, T-alakú formát alkotva. A csonka boltozatok találkozásánál egysoros mélyített latin felirat (Quintus Horatius Flaccus költő idézete): „*Eram quod es; eris quod sum.* (Az voltam, ami vagy; az leszel, ami vagyok.)” A felirattal átellenesen a posztamens hátuljában rövid ismertető szöveg a szoborról, az állítás dátumával.

Nem reprezentatív előzetes
kérdésünkre egyhangú véle-
mény, hogy a „B” változatot
preferáljuk.

Kelta „turbánfátyol”: a kalap és a kendő kombinációja, alsó vászonkendő vagy főkötő, és a felső nagykendő, turbánszerűen csavarták fejükre

Fibula: a vállon hatalmas díszűkkel, úgynevezett noricum-pannóniai típusú szárnyas fibulákkal megtűzött felső ruha

Kötény: Övükbe keskeny vagy széles, lent lekerekített kötényt erősítettek

Ékszerek: nyakon: 3-5 medalionnal ékesített lánc. Csuklón bordázott, bronz karperec, vagy nagy, hólyagos díszű karperec

Torques: súlyos sodort nyakperec, [torkvesz]

Római férfi hajviselet

Tóga virilis: a nagykorúságot és a római polgárjogot jelképező ünnepi viselet. A tóga makulátlan fehérsége és tisztasága jelképes értelemmel is bírt

Az eraviszkok viseletéről:

A szobron megjelenő kelta-római páros viseletében amennyire lehetséges, hűen kell ábrázolja a 2. századi pannóniai viseletet. Az antik irodalom a rómaiak öltözködését részletesen ismerteti, de az őslakosság ruházatát alig vagy egyáltalán nem említi, így a pannóniai viseletről sem ismerünk írott forrást. Az aquincumi kelta női viseletet csak korabeli ábrázolások őrizték meg, ezért rekonstrukcióinkhoz a néprajzi analógiák segítségével a kísérleti régészet eredményeit használjuk fel. A fenti képen azokat a jellegzetességeket ábrázoltuk, amik hangsúlyozzák a történeti hűséget. (A sírköveken már első pillantásra felismerhető és megkülönböztethető a római és a kelta nő. A kelta férfiak hamar romanizálódtak, így a legtöbb ábrázoláson ők már római viseletben láthatók.)

A kéztartásról:

A felállítandó szobor jellegzetes és mondhatni legfőbb attribútuma a szívre helyezett kezek, a férfi és a nő esetében is. Továbbá a szobron jelképes és fontos értelmet kell kapjon a lecsukott szemhéj és a méltóságteljesen előrebiccentett fejtartás.

A mellékelt fotó szolgáltatja ehhez a referenciát: a solymári sírkövön a jellegzetesen kelta viseletben ábrázolt nő a szív tájékra (a mell alatti részre) helyezi kézfejét. A férfi esetében ez nem a szívet jelenti, hanem többnyire a polgárjogadást jelképező irattekercset markolják kezükkel.

A mi szobrunkon azonban a mondanivaló és a művészi kifejezőeszközök okán is a férfi a szívére tett kézzel lesz ábrázolva.

A posztamens feliratáról:

A szobor esszenciális mondanivalója a posztamensbe helyezett és süllyesztett felirat, melynek szövege latinul:

„Eram quod es; eris quod sum.” (Az voltam, ami vagy; az leszel, ami vagyok.)

A szó szerinti idézet Quintus Horatius Flaccus ókori római költőtől származik, és azóta rendkívül elterjedt különböző változataiban ravatalozóknál, sírkerteknél, sírköveken. Az idézet eredetileg „memento mori”, vagyis a halandóságra, a mulandóságra figyelmeztető felhívás. Eredetileg perzsa eredetű lehet, onnan vették át a görögök, majd Horatius.

Számunkra tökéletes verbális hordozója mindannak, amit a szobor a jelennek üzeni képes.

Mellékletek 5.

Támogató nyilatkozat

Támogató nyilatkozat

Solymár Györgyliget településrészen felállítandó új köztéri szobor tervéhez

A solymári Dr. Jablonkay István Helytörténeti Gyűjtemény 50 éves fennállása alatt mindig örömmel segítette azokat a civil kezdeményezéseket, amelyek a település történetének, kultúrájának minél szélesebb körű megismertetését, minél több emberhez való eljuttatását célozták.

Emellett a Gyűjtemény az utóbbi években kifejezetten törekedett és a jövőben is törekszik arra, hogy megszólítsa és bevonja a helyi kulturális életbe azokat a solymáriakat is, akik nem svábságuk révén kötődnek a településhez, akik az utóbbi évtizedekben költöztek ide.

A Milbich Tamás beadványában szereplő Vivianus emlékmű olyan kezdeményezés, ami a fentebb említett célokat jól szolgálja, így a Gyűjtemény vezetőjeként támogatom a projekt megvalósulását.

Solymár, 2022. május 2.

Toth Pirooska Anna PhD

Dr. Jablonkay István Helytörténeti Gyűjtemény
intézményvezető

Mellékletek 6.

Helytörténeti adalékok

Előzmények

A Vivianus sírkő: 1970-ben a solymári traktoros, Taller János egy nagyméretű római sírkövet forgatott ki a földből szántás közben a solymári Weingartenhöhe nevű dűlőben, a volt téglagyártól keletre, nagyjából egy kilométernyire, minden kísérő lelet vagy temetkezésre utaló nyom nélkül. A solymáriak által csak "Vivianus-kő"-ként ismert síremléket még abban az évben a Magyar Nemzeti Múzeumba szállították. **Azóta ezt a követ a község egyik legjelentősebb, ám az egyik legkevésbé ismert római kori emlékeként tartja számon a helytörténet, nem pusztán tárgyi mivolta, hanem eszmei jelentősége miatt is.** A sírkövet jellegzetességei alapján a 2. század első feléből származtatják a régészek.

A helyszín: Solymáron 1903 áprilisában Mahler Ede 8 sírt tárt fel Milbich Márton helyi szőlősgazda dűlőjében, a György-hegy (régi nevén Iglberg) észak-keleti oldalában. A feltáráskor talált leletek alapján azt állapították meg a kutatók, hogy a temetőt a késő császárkorban, a 3. század második felében használták az itt élők, és egy nagyobb, mára már vélhetően elveszett temető része lehetett. A feltárt sírokban agyag kancsó, csésze, bögre, hagymafejes bronzfibula, 4. századi lemezes bronzcsat, üvegpalack, bronzcsengő, csonttűk, bronz huzalkarperec, vaskés, üveggyöngyök és érmek (Maximinus Thrax, Gallienus, Aurelianus, Probus antoninianusok és IV. századi kisbronzok) kerültek elő. **A leletek arra utalnak, hogy a György-hegy lankáinak közvetlen közelében a 3. század második felétől a negyedik századig kelta-római emberek élhettek.**

Kelta és római "solymáriak": A homokkőből készült, eredetileg valószínűleg festett, három részre tagolt Vivianus sírsztéle a község egyik legjelentősebb régészeti és kulturális emlékeként számít. A kő alsó felébe vésett felirataiból kiderül, hogy egy helyi bennszülött kelta (eraviscus) család tagjai állíthatták. A halott – a felirat értelmezése szerint – az Atrasi nevű férfi három évesen elhunyt kisfia volt, akit Vivianusnak hívtak. Szerepel a felíraton a 12 éves Secunda nevű leány, aki szintén Atrasi gyermeke, valamint a család közeli tagjának számító 25 éves Namaico nevű fiatalember is, aki egy Aponis nevű férfi gyermeke lehetett. A kutatások szerint ezek a nevek részben eraviscus, részben római eredetűek, és a sírkő tanúskodik arról, hogy ők az itteni falvak, villagazdaságok tagjai lehettek.

Történeti háttér

Kelták: körülbelül 400 évig voltak a kontinens legjelentősebb, a vasszerszámok műveltségét közvetítő népe. A mai Dunántúlra inváziószerűen érkeztek meg Kr.e. 400 körül. A kelta az első olyan népcsoport, ami névszerint is fennmaradt az ókori forrásokban. Törzseik a Duna folyásirányának mentén özönlöttek el a környéket, majd fokozatosan uralmuk alá vették a Dunántúlt, miközben fő ellenségeikkel az illírekkel és pannonokkal csatáztak. Pompeius Trogus szerint a kelták hosszú évekig ezen népek arisztokráciájával volt összeütközésben. Aztán az első században megérkeztek a római hódítók is, akik a század végére

stabilizálták itt a pozíciójukat és a keltákat alattvalóikká tették. A Dunától nyugatra létrehozták Pannonia tartományt, a "limes" védvonalat, miközben a keltákat lassan de biztosan integrálták a birodalomba. Ezzel hosszú évszázadokra fejlődést biztosítottak a térségnek: városi civilizációval, szervezettséggel, közigazgatással, katonasággal, urbanizációval, kereskedelemmel. A kelták elfogadva a római fölényt idővel önként hasonultak a hódítók életmódjához. A történelemben a kelták hozták a gyors fazekaskorongot, az üveget, a zománcot, az ő ekéiken volt először vasalás és csoroszllya, ők arattak elsőnek kaszával sarló helyett, ők öröltek elsőként lisztet forgóköves malomban, az ő útjaikon jártak először könnyű kocsik és az ő váraikban kezdődött a városi élet.

Kelták Solymáron: Jézus idejében a mai Solymár területén (és egész Pest megyében) a kelta törzsek közül az **araviskok vagy eraviscusok éltek** itt, akik nevüket vélhetően a Rába folyó eredeti alakjától (Arabo) vették, és valószínű, hogy ittlétük során mindvégig a mára már kihalt keleti kelta nyelvet beszélték. A kelták Solymáron is nyomot hagytak, ittlétük korai időszakáról az Auchan áruháza építéskor előkerült sírok is árulkodnak. Településeiket a Duna partján és a környező hegyek lankáin, erődített központjukat pedig a Gellérthegyen tárták fel. Solymáron egészen biztosan éltek kelták és rómaiak, a mai Auchan, a téglagyár, a Várhegy, és a György-hegy közelében, de településeiket még nem találták meg, csak a temetkezési helyeiket.

Sírkőállítás: Pannoniában – így az Aquincumi szórványban is – a római hódítás nyomán, a Kr. u. 1. századtól kezdve állítottak az elhunytak számára sírköveket. A romanizálódó kelták idővel átvették a hódítók sírkőállítási szokásait is. Ezek a sírkövek római kőfaragó műhelyekben készültek, de megtalálhatóak rajtuk mind a római, mind a kelta jellegű ábrázolások. Sőt, azoknak a személyeknek a portréi is, akik nevükben, viseletükben a helyi kelta lakossághoz tartoztak. A Solymáron megtalált Vivianus-kő ezen nem túl gyakori emlékek egyike.

A sírkő további érdekessége

A kelta hitvilág: A sztélé további érdekessége, hogy bár római mintára készült, megőrizte a kelta őslakosság hagyományait, hitvilágára utaló jellegzetességeket is.

A sírkő felső, mélyített részében egy korabeli házaspár képe látható, ők Vivianus szülei, vagyis a sírkőállító házaspárt ábrázolja. A nő kelta viseletben, turbánnal, fátyollal, torques-szel (nyakék), vállán két szárnyas fibulával (biztosít) látható. A férfi már erőteljesen romanizált ruházatban, trombita fibulát és tógát visel.

A középső mezőben a római szokásokra utaló áldozati üstöt (tripust) láthatunk, ami mellett balról camillus, jobbról camilla, az áldozatot bemutató személyek állnak.

A léckerettel elválasztott alsó képmezőbe már a kelta hitvilágot idéző halotti jelenetet vésték. Egy jobbra haladó négykerekű kocsi látható, hajtóval és egy utassal. A kelták úgy hitték, hogy az elhunyt négykerekű fogattal utazik a túlvilágra. A másvilágot itt az emelkedő dombocskák jelképezik, ami egy halomsír (tumulus) szimbolikus megjelenítése lehet.

Mellékletek 7.

Előnyök és pozitív hozadékok, eszmei értékek – az ötletgazda elemző írásai)

A.) Könnyű gondolat

A köztéri szobrok gyakran hálátlan szerepet töltenek be, hiszen többségük eleve súlyos ideológiai terheltséggel, akár valamilyen aktuálpolitikai reprezentáció szándékával jönnek létre. A legtöbb kritikát elsősorban direkt, félreérthetetlen üzeneteik miatt, másodsorban elhelyezkedésük miatt, harmadsorban pedig művészi értékük miatt éri őket. A Vivianus emlékmű ebből a szempontból könnyű gondolatot képvisel. Nincs ideológiai terheltsége: létrejöttének oka ténylegesen helytörténeti és kulturális jellegű. Nincs aktuálpolitikai vonatkozása, ami sajnos jelen korunkban erőteljesen befolyásolhatná fogadtatását.

A szóban forgó eraviszkok nevét valóban ismerhetjük és ők ténylegesen ezen a helyen éltek. Ilyenformán sem a közelmúlt feldolgozatlan kollektív emlékezetéhez, sem a korszellem direkt irányzataihoz nem kapcsolható. Ellenben Horatius gondolatának közvetítőjeként tiszta egyszerű és hiteles moralitást hordoz, az egyetemes emberi tapasztalatok hírnökeként.

B.) Köztérből közösségi tér

A nagyközség közterületeit általában **permanens átmenetiség**, azaz folyamatos áthaladás, jövés-menés jellemez. A lakosság növekedésével párhuzamosan meglévő tereink utcáink forgalmasabbakká váltak, funkcionalitásuk is ennek megfelelően folyamatosan átalakul. Az egykori faluképhez tartozó nyugalmasabb zeg-zugok mára egyre kevésbé adnak okot a megállásra, megpihenésre, vagy a közösségi élményektől pezsgő, életteli telidőzésre.

Kimondható, hogy a köztérhasználathoz való viszonyulásunk – nem csak Solymáron – abba az irányba tendál, hogy pusztán szolgáltatásként tekintünk utjainkra, kereszteződéseinkre, csomópontjainkra. Ilyenformán leküzdendő akadályokat jelentenek gyakran az itt lakók számára is. Az összképre az jellemző, hogy a különböző típusú terek tulajdonságait kreatívan ötvöző multifunkcionális térszerkezet a gyakorlatban egyedül a Templom téren van jelen.

Ettől függetlenül Solymárra még így is igaz, hogy pl. a Templom tér, a vár környéke, a játszóterek és a még természetes állapotukban megtartott földek, dűlők közelében találunk kis pihenőtereket és a régi falusias kultúrára utaló emlékeket (pl. régi keresztek, padok és környezetük) is, amik megtörik a fent említett permanens átmenetiséget. A köztéri szobroknak, emlékműveknek tehát van köze a nyugalomhoz. Ahol van kulturális mementó, ott megtörik a permanens átmenetiség érzete.

A Vivianus-emlékmű gondolata egy lépés lehet abban, hogy a györgyligeti félhold ne pusztán átmenetiséget képviseljen, hanem közösségi térként is funkcionáljon. A györgyligeti óvoda jövőbeni felépülése, a már működő bölcsőde, illetve az ide tervezett közpark esélyt ad a területnek, hogy valódi közösségi térré is válhasson. Az ötletgazda megítélése szerint a legtöbb Solymáron létesült köztéri szobor civilizációs tényező, hiszen kultúrát sugall, teret hoz létre, megállásra, pihenésre ösztökél, a permanens átmenetiség érzetét oldja. Elsődleges előnye egy ilyen szobor felállításának tehát az, hogy köztérből közösségi teret képes varázsolni.

C.) Identitás, helyszeretet, településimázs

Nem reprezentatív helyzetértékelés: Solymár lélekszámának növekedésével természetesen bővül és színesedik a helyben élő emberek érzelmi viszonya az otthonhoz. A helyszeretet, mint életérzés szintén radikálisan változik: eklektikus képet mutat. A paraszti múlt örökségét és hagyományait viszont szépszámmú minősített csoport (nemzeti-nemzetiségi) ismeri és tartja magáénak a gyakorlatban. A változatosság teljesen érthető: a városiasodással immár nem meghatározó létszükséglet a földművelés, és a városból kiköltözőket sem a paraszti létforma iránti érdeklődés motiválta, amikor Solymárt választották új otthonuknak, hanem a táj biztosította komfort, a városi zajtól való „menekülés kényszere” határozza meg. Az újonnan beköltöző (zömmel városi identitású) emberek és a tősgyökeresek azonban akarva-akaratlanul egy identitásban osztoznak, közösen formálják azt a közmegegyezést, amit „solymáriságnak” hívunk, még ha ebben a formában nem is szoktunk róla beszélni.

Az is jól látszik, hogy az eredetileg kislétszámúra szabott, emberléptékűen falusias, sváb illetve magyar vidékies identitás önmagában nem tudja a kertvárosiasodó települést csak falusiasnak megtartani, bármennyire is erős vagy példás a hagyományok őrzése. Ennek egyik oka, hogy maga a svábság is elvesztette földművelő gyakorlatát. Minden, olyan érték, amely ebből fakadt erodálódik. A falusi identitás megtartása nagyon komoly, akkurátus és tudatos erőfeszítést igényel.

A solymáriság, mint életérzés ma direkt módon nem tudatosul, vagy ha igen, ezek a csoportok zárványként kénytelenek önmagukat valahogy meghatározni, furcsa mód beleszorulva Solymár többségi, egyébként kozmopolita, forgyasztói társadalmába. A solymáriság, mint identitás jelenleg lágy, laza, képlékeny helyszeretetet jelent, inkább a természeti tájhoz, mintsem a kulturális értékeihez kötődik. A helyhez fűződő érzelmi viszonyok ugyanakkor mindenkién egészen mások, és leginkább inkoherensek. A község lakóinak helyszeretetete ezért ma már nem definiálható pontosan, jóval tágabb kulturális kontextusban gyökereznek és évtizedek óta folyamatosan formálódnak, de ennek ellenére szabad vegyértékekkel is bírnak.

Következtetés: Az ötletgazda abban látja a fantáziát, hogy a fent említett inkoherens, szabad vegyértékkel jelenlévő solymáriság valamilyen módon reprezentálódjon, integrálódjon a község életébe. A legősibb helyi lakosokra való emlékezés, talán megkönnyíti a helyi lakosok azonosulását azok számára is akik a sváb, vagy paraszti identitással nem tudnak, vagy nem akarnak valamilyen oknál fogva azonosulni. A Vivianus-emlékmű – ősből mivolta miatt – vélhetően könnyebb, szervezettebb és adekvátabb módon lehet képes új, helyhez fűződő érzelmi viszonyulásokat is elősegíteni. A kelta-római múltba való hivatkozás képes lehet „ragasztóanyagként” összeilleszteni az eltérő identitásból és a kulturális sokszínűségből fakadó nehéz identifikációt, töredezettséget. A távoli múltba való hivatkozás nagyon is 21. századi, világra nyitott és a kertvárosiasodó Solymár egyik valódi, helyesen értelmezett multikulturális színtartója lehet. Erre az emlékműre ténylegesen igaz lehet a mondás: „Gondokozz globálisan, cselekedj lokálisan!”

Segítség lehet abban is, hogy a Györgyliget, mint településrész minden solymári számára is szimbólikussá válhasson, azaz egyszerű lakóhelyből méginkább közös otthonná minősülhessen. A Vivianus-emlékmű a legősibb helyi lakosok emlékének állít emléket, felidzve azt, hogy mennyire ősi település Solymár. Azt sugallja, hogy mindannyian beköltözők vagyunk, és hogy előttünk is éltek már itt emberek, hasonló gondokkal, problémákkal, mint amilyenekkel mi is élünk, sőt utánunk is érkeznek majd még többen. Horatius üzenete a helytörténettel összefonódva erőt és pozitív gondolatokat közvetít: rávilágít arra, hogy az ősről való megemlékezés ezen formája egyszerre ősi és egyszerre modern, spirituális és racionális, multikulturális és tradicionális egyszerre.

Összegzés: A helyi múlt ilyen módon történő becsben tartása és szeretete mélyíti nemcsak a györgyligeti lakosok, hanem egész Solymár közösségének identitását, helyszeretetét. Az helyi ihletettségű emlékművek ereje éppen abban rejlik, hogy hétköznapiaságuk mellett emlékeztetnek bennünket a nem-hétköznapiaságra. A szobor emelkedett üzenete a mindennapjaink részévé válhat, ezáltal erősödhet a helyhez való kötődés, a helyhez való ragaszkodás érzése is, egyszóval identitásteremtő értéket képviselhet, és helyszeretetet generálhat, gazdagítva ezzel a településről alkotott képet helyi lakosoknak és turistáknak egyaránt.

D.) A hely szelleme

A hely szelleme egyszerre érzés és gondolat. Leginkább normatív jelenség: vagyis "láthatatlanul" képviseli mindazokat az értékeket, amelyeket a helyi emberek közmegegyezéssel számon tartanak, és ezen üzenetek kiérezhetőek másoknak is, megsejthetőek bárki számára. Tartalmilag jelenthet egyéni és közösségi viselkedési mintákat is, sajátos hozzáállást a helyhez. Világnézet és identitás; a helyiek konkrét élményvilága és emlékezete, amit képesek vagyunk üzenetként felfogni, és megérezni. A hely szelleme kifejezés értékrendet is jelöl, indirekt módon közösségi normákat is megjelenít, intuitív üzeneteket küld a helyi néplelekről, a történelmi múltról. A Vivianus- emlékmű a település legfiatalabb és egyben a legősibb emlékművünk kifejezetten erősíti a hely szellemét, hiszen konkrét történelmi üzenete van. Mint a legősibb civilizált múlt utaló emlékművünk a szemlélőben azonnal gondolatokat ébreszthet, érzéseket villanthat fel.

E.) Új csomópont

Solymár egyközpontúsága ma már nem csak a településmag környékén lakóknak jelent szűkösséget. A település más területein élők is vélhetően örülnének önazonos helyi kulturális csomópontoknak. Érdemes tehát megosztani a község identitásformáló értékeit, amelyek legalább olyan sokszínűek, mint a településhez való viszonyulások. A megosztott, új településközpontok számtalan új kulturális lehetőséget is biztosíthatnak. A meglévő hagyományok mellett hiteles kulturális alapja lehet új események megrendezésének. A Györgyligeten például megjelenhetnek a kelta, római korszakot idéző események, programok, alkalmak. Az ide költözők számára támpont lehet a helyhez való kötődés kialakításában, hiszen a kelta múlt sokak számára ismertebb, könnyebben befogadhatóbb. Tartalmas kulturális forrás, aranytartalék lehet a helyi kultúra fenntartóinak. Jelképezheti a György-hegy kulturális értékévé váló átpozicionálását, a jelenlegi településközpont eszmei értékeinek megosztását, súlypontjainak differenciálását. Összefoglalóan: segíthet egy újabb kulturális csomópont létrejöttében, ami pedig a hálózatszerű, sokszínű de együttműködő falu képét sugallja. A Templom tér és a faluközpont értékei mellett egészen más, de ténylegesen újszerű hangulattal színesíthetné a solymári kultúrtáját.

F.) Összhang

A szobor éppúgy emberpárt ábrázol, mint a Templom tér kedvelt „Hagyomány szoborcsoport” nevű párja. A két hasonló szobor transzformálja, erősíti egymás üzenetét, mert analógiában vannak egymással. Bár több mint 1500 év választja el őket egymástól, a modern korban a párok „találkozhatnak” egymással. Úgy vélem, hogy ez a hasonlóság további pozitívumot hordoz magában, hiszen érdekes és különleges kapcsolat alakulhat ki köztéri szobraink megítélésében is. Együtt azt sugallják, hogy ők a jelenben testvérek, üzenetük, emléküik pedig időn és téren átívelő eszmei jelentőséget hordoznak. Együtt erősítik a hely szellemét, sőt, ily módon fel is hívják a figyelmet absztraktabb, mélyebb gondolatok irányába.